

Nieuwbouw Werelderfgoedcentrum Waddenzee (WEC) Lauwersoog

‘EEN UNESCO-WAARDIG ICOON’

Op 26 april 2025 gaat in Lauwersoog het WEC - Werelderfgoedcentrum Waddenzee - open voor publiek. Een plek waar wetenschap, kennis en educatie samenkomen in een inspirerende en interactieve experience, onderzoekslaboratoria en het nieuwe thuis van Zeehondencentrum Pieterburen. Zes betrokkenen blikken terug op een bijzonder nieuwbouwproces.

Simon de Jong, partner bij RYSE Adviseurs in vastgoed

‘Het WEC is veel meer dan een museum, het is niet alleen een werelderfgoedcentrum, het is ook een werkplaats voor de wadden. Je verkent er je eigen rol ten opzichte van de natuur, bent getuige van onderzoek en kunt daar zelf aan meedoen en je leert over de zeehond als graadmeter voor een gezonde Waddenzee. Het is niet puur educatief, maar ook recreatief, je kunt er met je klas, maar ook als gezin een mooie dag beleven.’

‘Het initiatief voor het WEC komt van Niek Kuiszenga, directeur van Zeehondencentrum Pieterburen, maar vanwege onze lange betrokkenheid kun je wel zeggen dat het team van RYSE inmiddels ook bij de founding fathers hoort. We hebben met doorzettingsvermogen en toewijding een sleutelrol gespeeld bij de totstandkoming. Ons bureau werd in 2017 geselecteerd voor het project- en procesmanagement, dus alles wat met gebouw en omgeving te maken heeft. Daarnaast hebben we ook actief meegedacht over het concept, de businesscase en de fondsenwerving. We hebben er hard aan getrokken en samen vele uitdagingen overwonnen.’

‘Doorzettingsvermogen
en toewijding’

– Simon de Jong

‘Tegen het oorspronkelijke ontwerp waren bezwaren vanwege de hoogte, zo pal aan de Waddenkust. Er was ook onvoldoende budget als gevolg van de inflatie en de grondstoffen-crisis. We zijn toen enerzijds gaan optimaliseren met Bouwgroep Dijkstra Draisma en de andere bouwteampartners, anderzijds hebben we samen nieuwe bronnen aangeboord voor de financiering. Verder hadden we te maken met bijzonder veel stakeholders. Naast de gemeente en provincie, hadden we hier onder meer te maken met het havenbedrijf, de ondernemers in de haven, KNRM, het waterschap en Rijkswaterstaat en ook de financiers, partners en diverse gebruikers van het WEC. Je moet er dus echt alle aandacht bij houden om zo’n project bij de eindstreep te brengen. Toen de bouwcontracten definitief waren was er hier een enorme ontlading.’

‘Tijdens de bouw hebben wij de directievoering gedaan. Dat verliep soepel, dankzij de uitstekende voorbereiding en de inzet van de bouwteampartners. We hebben vrij veel last gehad van regen en wind. Het viel ook niet altijd mee om alles op zo’n “postzegellocatie” in de hand te houden: er was tegelijkertijd een dijkversterking gaande, de haven moest bereikbaar blijven, et cetera. Maar het is het

allemaal zeker waard geweest, in Lauwersoog staat nu echt een Unesco-waardig icoon.’

Pieterjan Corten van De Architecten van Team4, co-architect naast het Deense architectenbureau Dorte Mandrup

‘De visie van Dorte Mandrup was om het zeehondenziekenhuis als het hart van het gebouw te hebben, met daaromheen “spiralend” een expositieruimte. De bezoekers lopen langzaam naar boven. Aan de binnenzijde kunnen ze steeds meekijken wat er met de zeehonden gebeurt en aan de andere kant ervaren ze het verhaal van de Waddenzee, het natuurgebied Lauwersmeer en de havenindustrie. En uiteindelijk kom je op het dakterras, letterlijk het hoogtepunt van je ervaring, voor een prachtig 360 graden uitzicht.’

‘Als co-architect verzorgden wij de projectoptimalisatie, het verder uitwerken van de gebruikerswensen in het ontwerp, de omgevingsvergunningaanvraag, de bouwkundige engineering en de esthetische begeleiding tijdens de bouwfase. Bij een gebouw dat behoorlijk moet worden afgeslankt om binnen budget te komen was dat geen sinecure. Besparen bestaat vaak voor een deel uit vereenvoudigen, maar daarbij was het wel onze taak om de architectonische kwaliteit hoog te

‘Ontwerpvisie architectonisch uitwerken’
- Pieterjan Corten

houden en de visie van Dorte Mandrup te realiseren. De goede samenwerking met BGDD, RYSE en natuurlijk Dorte Mandrup was daarin essentieel.'

'Het WEC ziet zichzelf als "werkplaats van de Wadden": er vindt onderzoek plaats, er worden zeehonden genezen, het is dus letterlijk een natte bedoening. Daar hoort een robuuste, wat industriële uitstraling bij, je moet er zo vanaf het wad kunnen binnenlopen. Daarom vind ik het mooi dat de vloeren van gevulderd beton zijn: die hebben ongeveer dezelfde kleurnuances als wadplaten. In het gebouw zijn nauwelijks systeemplafonds toegepast. De plafonds zijn bekleed met Métisse, een circulair isolatiemateriaal gemaakt van ingezamelde spijkerbroeken. Dat werkt akoestisch hartstikke goed. Het ziet er misschien wat rauwer uit dan veel mensen gewend zijn, maar daardoor kun je wel het verhaal vertellen over de kansen van gerecyclede materialen.'

Heerke Osinga, projectleider Bouwgroep Dijkstra Draisma (BGDD)

'In omvang is het gebouw veel kleiner dan de initiatiefnemers oorspronkelijk hadden voorzien, maar er staat nog altijd een spectaculair werelderfgoedcentrum met een unieke uitstraling. Wij hebben daar als bouwteampartner ook volop op ingezet: wel optimaliseren, niet inleveren op de beleving. De constructie is dan wel aangepast van puur hout naar beton en staal, de buitenkant heeft nog steeds een heel natuurlijke uitstraling met een gevel van gekookt vurenhout en daar omheen nog een zonwering van hergebruikt basralocus-hardhout, door Hupkes Wijma BV gezaagd uit 203 meerpalen uit de haven van Kiel. Op het dak liggen ook nog vlonders uit datzelfde hout.'

'In de voorbereidingsfase stonden we voor belangrijke uitdagingen. Het gebouw staat buitendijks, bij stormvloed loopt de haven onder water. Het gebouw moest daarom op poten komen, anderhalve meter boven het maaiveld. Het waterschap eiste ondertussen dat we zouden aantonen dat er niets met de zeekering zou gebeuren. Een expertisebureau heeft voor ons uitgezocht dat we met zo kort mogelijke palen moesten werken. Tijdens het heien hebben we continu gemonitord wat er gebeurde: niets gelukkig.'

'Het WEC is gebouwd op de plek van de voormalige garnalenfabriek. Die was al gesloopt, maar de beganegrondvloer en fundering lagen er nog. Die heeft onze co-aannemer BV Wegenbouw gebr. Elzinga gesloopt, tegelijk met het verwijderen van de terreininrichting zoals hekken en vlaggenmasten. WMR verwijderde het aanwezige groen. Voor de start van de bouw is eerst een laag zand gestort zodat het materieel veilig en stabiel zou staan.'

'Niet inleveren
op de beleving'

- Heerke Osinga

‘De bouw op zich ging redelijk traditioneel. Bijzonder is onder meer dat de betonvloer in het zicht is gebleven, dat past bij de industriële uitstraling van het gebouw. In de bouw is zo iets wel lastig: niemand verwachtte van ons dat we hem helemaal smetteloos zouden opleveren, maar je wilt hem wel zo netjes mogelijk houden. Dus regelmatig de spuit erover, hoogwerkers met witte banden gebruiken... Een andere bijzonderheid is dat het experience-deel van het gebouw hellende verdiepingen kent. Zo’n kurkentrekkerstructuur is een geweldig concept, maar als bouwer moet je goed nadenken wat je nu als één verdieping beschouwt voor je planning. Nog zo iets: er moesten allerlei zeehondenbassins komen, van verschillende dieptes, op het dak van wat wij de annex noemen, het gebouwdeel met de technische ruimtes. Die zijn allemaal in het werk gestort.’

Botte de Vries, projectleider E-installaties bij Pranger-Rosier Installaties

‘Met BGDD, de architecten en adviseurs zijn we samen opgetrokken om het ontwerp te optimaliseren en passend te krijgen. Dat is een intensief proces van wel twee jaar geweest. Het voordeel daarvan is dat je in een vroeg stadium in goed overleg ruimtes kunt “claimen”. Want in zo gebouw komen er nogal wat verschillende installaties. Met respect voor elkaars expertise hebben we het installatie-concept kunnen verwerken in het bouwkundig ontwerp. Ons eigen werk op elektrotechnisch vakgebied was op zich vrij traditioneel.’

‘En het moet ook nog wel eens anders kunnen natuurlijk. Het vroeg dus veel afstemming om genoeg wandcontactdozen, datapunten aan te leggen, op de juiste plekken met de juiste belichting. En bij de andere onderdelen van hetzelfde laken een pak. Het zeehonden-

ziekenhuis, het restaurant, de winkel: ze hebben allemaal hun specifieke wensen en verschillende leveranciers die ze inschakelen, die in een lopend bouwproces hun input inbrengen. Het is wel zaak om overzicht te houden qua planning, mogelijkheden qua uitvoering, maar ook wat betreft budget.’

Klaas Buikema, projectleider W-installaties bij Pranger- Rosier Installaties

‘Vooral het zeehondencentrum was voor ons wel een uitdaging. Op de tweede verdieping zit de care-afdeling, waar de zieke zeehonden worden behandeld. Hier heb je onder andere een röntgenkamer, een OK en diverse baden voor de verschillende fasen van ziekte. De afdeling is compact gebouwd en heeft een eigen ventilatie-installatie. Luchttechnisch is er een drukregime gerealiseerd om te voorkomen dat virussen tussen de ruimtes worden overgedragen. Het was een kunst om die installatie passend te krijgen. Vanwege het zoute klimaat op deze afdeling en buiten het gebouw, zijn de toegepaste materialen geschikt voor een zoute omgeving.’

‘**D**e toegepaste materialen zijn geschikt voor een zoute omgeving’

– Klaas Buikema

**'Altijd alert
Ablrijven'**
- Peter Bijvoet

Peter Bijvoet, sr. adviseur bij DGMR

'Wij hebben geadviseerd op het gebied van bouwfysica, akoestiek, brandveiligheid en duurzaamheid, vanaf het prille begin in 2018. Onze taak kun je samenvatten als: altijd alert blijven op het maken van slimme en doordachte keuzes op ontwerp kwaliteit. Het gevoel van de initiatiefnemers was: de hele constructie moet in hout, dat is het meest duurzaam. Maar bij zo'n fors gebouw met grote ruimten en flinke overspanningen heb je dan heel veel materiaal nodig. Een staalconstructie met kanaalplaatvloeren is dan efficiënter in materiaalgebruik, en daardoor natuurlijk goedkoper, maar milieutechnisch gezien ook zo gek nog niet. De gevel is vanwege de duurzaamheid wel in hout uitgevoerd.'

'Een ander voorbeeld: de brandveiligheid. De gedachte was om het experience-deel helemaal open te houden en een sprinklerinstallatie te installeren. Ook dat zou echter extra kosten en onderhoud betekenen. Daarom hebben we gezocht naar een manier om de openheid te be-

houden, maar toch brandcompartimenten te maken. Dit door een slimme inpassing van scheidingen en deuren. Bij het optimaliseren is het altijd balanceren tussen efficiency en het overeind houden van de bezoekersbeleving, zoals de architect die voor ogen heeft.'

'Ons werk als adviseur bouwfysica en akoestiek is geslaagd als de bezoeker denkt: "wat een prettig gebouw", zonder dat hij precies in de gaten heeft waar dat nu in zit. Daglicht, akoestiek, behaaglijkheid... Als hij bijvoorbeeld in het auditorium zit, moet hij niet gehinderd worden door een schoolklas die de ontvangsthallen binnenstormt. Loopt hij door de experience, dan moet hij wél rondom naar buiten kunnen kijken, maar géén last hebben van teveel zonlicht of zonnewarmte.'

WEC, Wereld Erfgoed Centrum te Lauwersoog

Bouwteamleden

Opdrachtgever	: St. Werelderfgoedcentrum Waddenzee
Projectmanagement en directievoering	: RYSE
Ontwerpend Architect	: Dorte Mandrup
Uitvoerend Architect	: De Architecten van Team 4
Landschapsarchitect	: LAOS
Experience Architect	: NorthernLight
Interieur Architect	: Spring Studio
Adviseur bouwfysica en brandveiligheid	: DGMR
Constructeur en installatieadviseur	: abtWassenaar
Aannemer	: Bouwgroep Dijkstra Draisma B.V.
Installateur	: Pranger-Rosier Installaties B.V.
GW Aannemer	: Elzinga Wegenbouw

Onderaannemers & toeleveranciers

Hijswerk	: Jac. V.d. Vegt & Zn
Staalconstructie	: Visser Konstruktie Veenwouden b.v.
GW Aanleg van de buitenruimte	: WMR
Leveren, monteren 141x HPL Digiprotect deuren incl. Hang- en Sluitwerk	: BPZ
Leveren en aanbrengen tegels	: Smit tegels Groningen
Afvalverwerking, transport en recycling	: NNRD / Visser ATR
Diverse materialen	: Raadsma

